

del terme de Canillo, del vol. I, 76, p. 225.

Les úniques que han aparegut les va trobar En Casacuberta llegint escriptures conservades en velles cases distingides de Canillo. Són de fi S. XVI i princ. S. XVII, mig en llatí i mig català, i forneixen una variant valuosa que amb la seva *a* confirma brillantment la nostra etim.: *Saldeu* en lletra ben clara totes tres i avalades pel notari de Les Escaldes: a. 1592: una viuda de Canillo ven una casa que afronta amb el camí ral «quo tenditur del Pont a la ribera de *Saldeu*», amb testimonis diversos, un d'ells: «Petrus Ruscha, loci de *Saldeu*»; en una altra d'allí mateix, a. 1619, firma: «Bartomeu Calbo del loc de *Saldeu*».

ETIM. Ja indicada en E.T.C. II, 34.85. Estem d'augment d'una bona base fonètica per suposar que el diftong *eu* hi ve de *ou*, segons la normal evolució catalana *crou* > *creu* CRUCEM, *dou* > *deu*, *vou* > *veu*; pronunciat amb *ε* en cat. occid. tal com en *creu* CRUCEM; partirem, doncs, d'una *ū*: només que aquí es tracta de la terminació pre-romana -ŪBE, amb la *u* vocalitzada tal com en LABEM > *llau*, NŪBEM > *nuu*, LEVEM > *lleu*, NAVEM > *nau*; però igual *ou* hi havia de passar a *eu* (recordem *lloure/lleure*, *roure/reure*).

El parònim *Solduga*, d'una vall propera, acaba d'orientar-nos cap a l'ibèric SALDUBA, que era el nom de dues ciutats ibèriques. En *Solduga* tenim la base -ŪBA amb -A (com en *Salduba*), i en el nostre *Soldeu* podem partir d'una lleu variant morfològica SALDŪBE amb la mateixa síl·laba accentuada però amb -E final. No hem de postular més que això, i potser una alternança SAL-/SOL-; però aquesta *o*, estant closa la síl·laba per la velar *l*, es pot explicar alhora per mera fonètica sigui en fase ibèrica, sigui en fase romànica (*estalviar* > *estolviar*, *saldar/soldar*, *salsa/solsir*). I pels citats documents de *Soldeu*, hem vist que s'havia pronunciat amb *a*.

Salduba era una ciutat de la Bètica, i d'altra banda se sap que havia estat el nom pre-romà de Saragossa (nom anterior a l'imperialista *Caesaraugusta*). Per què no s'havia de repetir dos cops més, encara més a l'Est: al Pallars i a Andorra? Per altra part, en el nom de Saragossa veiem que la terminació en -A no era fixa: en els mss. alterna amb *Saldubia* i *Salluvia*. Schmoll documenta i situa tot això en un vast quadro ibèric, en *Glotta* xxx, 324-5. Així mateix aquesta *i* ja ens acostava a la terminació -E del nostre *Soldeu*; i amb una *i* es continua en l'adjectiu *Salluitanus*, el ben conegut nom d'una turma o batalló de cavallers ibèrics que féu bon paper com auxiliars de l'exèrcit imperial de Roma.

En el fons és probable que sigui un nom identificable amb el NP basc, ben conegut, *Çaldubi*, entre altres nom d'un reputat escriptor labortà.¹ I nom de clara explicació en basc: *çaldi* (-du) 'cavall' + *bi* < *bide*: 'camí de cavalls'. Doncs, l'ibèric *Saldubia/Salduba* podia ser aquest mateix nom basc, amb l'addició de l'article postpositat -a propi del basc. I això justament, sense l'article, donava la base en -UBE/-UBI, que necessitàvem per a *Soldeu*.

Com és sabut, l'ibèric era una llengua de vocalisme

sense distincions quantitatives; els romans, en assimilar-ne els mots, solien tractar les vocals com a breus: com ho demostrà Mz.Pi. en el seu estudi sobre *Exabierre* (*Xavier*) etc. Ocasionalment, però, les podien fer llargues, quan els hi induïa la regla de l'accentuació llatina dels paroxítons. D'aquí, doncs, la doble base SOLDŪBE > *Soldeu*, enfront de SOLDŪBA > *Solduga*.

SOLDUGA és un llogaret (també conegut com *Cu-beres*) situat arran del límit entre Pallars Jussà i el Sobirà, a bona altura, damunt l'esq. de la Noguera Pallaresa, 7 k. dret al Sud de Gerri; pron. *soldúga* a Gerri (Casac. 1920).

Les MENC. ANT., encara sense, proven que la -g- és el conegut afegit epentètic entre *ú-e* com en *dues* > *dugues*. Així molt repetit en *Spill* de Castellbò, any 1518: un «Augerot *Çaldua*» que viu a Organyà (f° 33v) i també se cita en relació amb Cabó (37v) i amb Rialb: es troben tots al voltant de *Solduga*, perquè aquest és un lloc pobre i mig desert, d'on la gent emigrava: per això ja consta un Artal *Saldua* a Gerri (f° 229r), i un Pere *Saldua* a Useu, llogaret de Baén, que és immediat a *Solduga*. Ara bé, notem que en tots aquests testimonis tenim encara la variant SAL- mantinguda com en l'ibèric (mentre que hi ha *Sol-* en les formes modernes *Solduga* i *Soldeu*).

En tenim encara més testimonis. En la variant SOLD-, perdurant en NLL de Pall.-Rbg. SOTLLO, vall altíssima dins la gran ribera de Vall Ferrera, tributària per la dreta de l'alta Noguera d'Àreu: és la que dona ascens a l'altíssima Pica d'Estats, que la gent del país anomena «Pui de *Sotllo*». Oit *sóllo* 1933, 1934, 1935; també en les notes dels alpinistes, i dels especialistes tots, de la regió d'Estats, R. de Semir, Pere Gabarró i altres, en el BCEC i en la GGC. Baixa de Nord a Sud, des de la frontera, a desaiugar a la Noguera, 8 k. aigües amunt d'Àreu.

Aquí tenim, doncs, el resultat de SOLLŪBE amb *So-*, com en *Soldeu*, i amb -LD- > LL com en la Turma *Salluitana*, però amb l'accent desplaçat, segons la regla accentual romana. En aquest racó reculadíssim el basc aborígen es devia mantenir fins més tard que enlloc, d'on el tractament de la LL geminada com ll doble; i la terminació reduïda com en BÓNŪBE > *Bono*.

En fi, SODO, gran pda. muntanyenca a la N. Ribagorçana, te. Sant Orenç (XIX, 93), on tenim una forma paral·lela a la de SOLLUBE que ha donat *Sotllo*, però ací en la var. SOLD- amb la -D- conservada (i absorció de *l* per la *ó*). Tant en aquest com en *Sotllo* SOLLUBE, la brevetat de la vocal penúltima féu que els romanitzats en fessin proparoxítons, subjectant-se a les normes d'accentuació de la llengua llatina.

Com APÈNDIX de l'article dono a conèixer els topònims menors que vaig recollir en el terme de *Soldeu* en la meua estada de setembre de 1952: *Tarter*, pron. *tarté*, pda. veïna no lluny del llogaret. Entremig: *les Cases de Sant Pere*; *Riu de komabéla*, la ribereta molt